

... Ha így töltekezünk lélekkel, megszületik bennünk is pünkösöd, más nyelven fogunk szólani: az egyakarát, a szeretet, a békeesség, az evangélium nyelvén, amelyet minden ember megért, s amely egyedül képes szebbé tenni az életet és boldogabbá az embert! Ámen.

SZÁSZ FERENC

A MEGÁTKOZOTT FÜGEFA

Mk 11,11—14; 19—23

Ti is szeretitek, én is szeretem, ha körülöttünk és bennünk rend van, ha környezetünkben a tárgyak, dolgok, események s lelkünkben az ismeretek, érzések összhangos egészet alkotnak. Ha valami vagy valaki eltér attól az otthonosságot, nyugalmat árasztó rendtől, amelyet ösztönösen és tudatosan keresünk és megteremtteni próbálunk, nyugtalanok vagyunk, nem találjuk helyünket.

A lelkész legfőbb munkaeszköze a Biblia. Gondolatainak élességet, világosságot, érzéseinek, lelkének békeességét ad. Mégis, ezen az istentiszteleten egy kicsit panaszkodni fogok, mert épp. a Biblia bontotta meg lelkemben a rend jöleső érzését.

Rég észrevettem magamon is, másokon is, hogy a keresztény ember számára az egyházi év legvonzóbb, legmaradandóbb és legtöbbet mondó szakasza a virágvasárnaptól húsvétig terjedő időszak. A nagyhét drámai eseményeiről való pontos tudósítás lehetővé teszi, hogy szinte óráról órára, lépésről lépésre követni tudjuk Jézus utolsó napjait. E napok eseményeinek fokozódó feszültsége akarva, akaratlan lebilincsel, annyira megragad, hogy mint szemtanúk, személyes résztvevők, ott vagyunk Jézussal a Golgotára vezető út minden állomásán. A passió-történetet, a legrégebbi evangéliumi hagyományt, a Bibliát nem olvasó ember is jól ismeri. Talán emiatt figyeltem fel rá, hogy Márk evangéliumának tudótítása szerint az események és azok lelki összefüggésének rendjéből egy történet bántóan kirí. Van egy olyan eseménye a nagyhétnek, amelyet nem tudok megérteni s elfogadni sem. A passió-történetből is kimaradt s megtorpant, eltanácstalánodott a lelkem, valahányszor a Biblia lapját erre a történetre irányítottam.

Valószínű ti is emlékeztek rá, hogy Jeruzsálemben való bevonulásának estéjén Jézus már el is hagyja a szent várost és Bethániában éjszakai. Csak másnap reggel tér vissza Jeruzsálemben. Tanítványai kísérik, s ők a tanúi annak a jelenetnek, amely az úton játszódik le. Jézus megéhezik. Már messziről kinéz magának az út szélén egy leveles fügefát, de gyümölcsöt nem talál rajta s erre megátkozta: „Senki ne egyék rólad gyümölcsöt, soha többé.” Amikor másnap reggel tanítványaitól kísérve ismét Jeruzsálem felé tart, Péter elámulva hívja fel a Mester

figyelmét arra, hogy a fügefafa, amelyet megátkozott, gyökerestől kiszáradt. Jézus felelete egy felszólítás és egy hasonlat: „Higgyetek Istenben! Bizony, mondom néktek, hogy aki azt mondja ennek a hegynek: Emelkedjék fel és vedd magadat a tengerbe! — és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy amit mond, az megtörténik, annak meg is adatik az.“

A történet azért tűnik hihetetlennek, mert egyrészt tele van belső ellentmondással, ellentmond a fizikai törvényeknek, másrészt a megszokottól eltérő képet rajzol Jézusról. Vegyük számba ezeket az ellentmondásokat és furcsaságokat.

Az, hogy Jézus megéhezik, természetes, érthető. Sokkal kevésbé az, hogy akkor keres a fügefán gyümölcsöt, amikor mindenki jól tudja körülötte, amit az evangéliumi tudósítás nyomatékosan ki is hangsúlyoz, hogy „nem volt fügeérés ideje“. Még meglepőbb Jézus átka, amellyel a fügefát, ártatlan növényi mivoltában sújtja. A népköltészet ős-émlékezete még sejtetni engedti ugyan, hogy a ködbe vesző múltban nemcsak az embert, hanem az eget, a földet, az élettelen és tudattalan élővilágot is átkokkal sújtotta a primitív ember nem egyszer, mert élő lelket sejtett benne, de ma már természetellenesnek tűnik számunkra az ilyen átok. És eltekintve attól is, hogy Jézusról sehol sem olvashatjuk, hogy ő átkot mondott volna, ez a cselekedet kiváltképpen ésszerűtlen és igazságtalan: a fa ártatlan, nem hozhatott korábban gyümölcsöt, mint ahogy azt a természet rendje szabályozza.

Gondolhatjátok, hogy nem hozakodtam volna elő ezzel a történettel, ha nem érezném, úgy, hogy megtaláltam a megfejtését, a magyarázatát, ha nem tudnám beleilleszteni a nagyheti események rendjébe. Meggyőződésem, hogy ez a történet nemhogy „kilógna“ az evangéliumi tudósításból, hanem a passió egyik méltatlanul mellőzött, legdrámaibb, legszebb része.

Hosszas értetlenségem oka az volt, hogy nem fedeztem fel, hogy az evangélista itt nem valóságos, külső eseményeket ír le, hanem Jézus lelki válságát, vívódását tárja elénk a jelképek nyelvén.

Induljunk ki abból, hogy virágvasárnapján Jézust a legmélyebb tiszteletadással fogadta Jeruzsálem. Ismerős a kép: útjára virágot, az útszéli fákról letört leveles ágakat szórtak, hozsannával köszöntötték. Ez a nap Jézus számára a diadalt jelenti, a prófétai reménységnek ezt a teljesülését, amelyet hónapról-hónapra, vagy talán éveken át kétséggel, a halálfélelemmel és mártírum előérzetével együtt hordozott szívében. Virágvasárnapjának reggelén azonban minden baljós előérzet rémképnek tűnik: Dávid városában a Messiásnak kijáró tisztelettel és ünnepélyességgel fogadják Jézust. Ezek után furcsának tűnhetik, de bármilyen nem ide illő közbeszólásnak is hat, így kell fogalmaznom: arra kell gondolnunk, hogy Jézus aznap este nem vacsorázott és másnak reggel sem reggelizett. Tény: Jézus éhes. És ami sokkal több ennél: másnap reggel már semmi kétsége sem lehetett az iránt, amit régóta sejtett: az ő prófétai tanítása, bevonulása Jeruzsálembe népe számára nem sokat jelentett. A tömeg számára csak látványosság volt, érdekes színfolt, mely után úgy oszlott szét, úgy tért otthonába vagy szálláshelyére, hogy rögtön el is feledkezett a Dávid városába aznap érkezett prófétáról. A délelőtti lelkesedés virá-

gai, leveles ágai fonnyadtan hevernek az út porában: ártatlan áldozatai a tömeghangulatnak, egy se fog gyümölcsöt hozni közülük. Akárcsak — érezhette Jézus — az ő élete, tanítása.

Nem tudom, fel tudjátok-e mérni, mit érezhetett meg Jézus ott a bethániai úton. Éreztek-e valaha hasonlót?

„Nincs itt a fügeérésnek ideje“ — ez Jézus igazi halálos ítélete, százszor fájdalmasabb annál, mint amit a főpapok, Pilátus mondott ki fölötte. „Nincs itt az idő, nem alkalmas az idő“ — ezt susoghatta a fügefá Jézus fülébe — „túl korán jöttél vagy túl későn, letör, leszakít a néped, mint egy virágos faágat és az út porába dob, mint ahogy az én ágaimat letörte: nem hozhatsz gyümölcsöt. Elszámítottad magad, rosszkor születted, jöttél, nem vagy te e világba való, te próféta, te szegény »Messiás«, te szegény ember!“

Jézus értette a fa susogását, belehasított lelkébe a történelem, az idő könyörtelen, vas szigorúságú logikája. Sokezer ember után ez a fa volt hozzá egyedül őszinte, s félreérthetetlen volt, amit gyümölcstelen, leveles ágai susogtak: „meg fogsz halni, beteljesületlenül fog maradni a hivatásod, sorsod.“ Szava kiölt minden reményt, minden önáltatást Jézus szívéből: gyümölcstelen halálának, prófétaságának tükörképét láthatta benne. Minden ember megízleli egyszer a tudás fájának keserű ízű gyümölcsét, nem ajkával, mint Ádám és Éva, de a lelkével: Jézus „tudás-fája“ a bethániai út szélén várt rá évtizedek óta. Leveles ágaiban, mint ahogy az áttetsző fényben az emberben kirajzolódik a csontváz, a golgotai keresztfa képét látta meg Jézus, a lelki, szellemi keresztfát, azt amelyen nem teste, lelke feszítettet meg.

Jézus szembenézett sorsával. A tisztánlátás percének világosságában, miután lelke titkos sugallata eldönti, hogy mégis tovább fog menni Jeruzsálem felé, nem fut meg, vállalja küldetését, ezért válaszol a fának. „Átkot“ mond rá: „Senki ne egyék rólad gyümölcsöt soha többé“. A mellette állóknak, nekünk, átoknak tűnik a jézusi szó, amely a fügefát, az elbukás fáját, a halál-tudásának-fáját gyümölcstelenségre ítéli, pedig Jézus a féltés, az aggódva szeretés egyik legszebb áldását mondta el a bethániai úton: ne kelljen senkinek, aki a próféták útján utána jön, az idő előtt való elmúlás, a túl korán érkezés e keserű gyümölcsét többé megízlelnie. Ő elviselte végzete felismerésének keserű pillanatában a lélek emberfeletti feszültségét, az ő prófétai hitéhez mérte azt Isten, de ez a lelkierő kevesek kiváltságának bizonyult a keresztthordozás útjain azóta is, s Isten őrizzen minket hasonló próbatételtől. Akik szívében fészket ver ez az érzés, azoknak többnyire „megszakad“ a lelkük, elborul elméjük, önkezükkkel vetnek véget életüknek.

Jézus megy tovább a maga útján. Senki és semmi nem képes többé megállítani az események rendjét, de a hit felülemelkedhet a végzetten, a bátor sorsvállalás és példaadás az elbukás szegyenét dicsőséggé, kudarcát diadalra változtathatja. Jézus nem hívta ki maga ellen a sorsot, a görög tragédiák hőseitől eltérően, nem a tragikus szabadságeszmény magányos harcosa, de prófétasága megköveteli tőle, hogy végigjárja útját. A végzetet nem Isten küldte rá, épp hite erősíti meg a megtorpanás percében. Másnap már így okítja tanítványait: „Higgyetek Istenben! Bizony, mondom néktek, hogy aki azt mondja ennek a hegynek: Emelkedjél fel,

és vesd magadat a tengerbe! — és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy amit mond, az megtörténik, annak meg is adatik az.“

Milyen csodálatos az a Jézus, aki újra „bevonul“ Jeruzsálembe. Emberfeletti tárgyilagossággal mérlegel és ítél, halálos elszántsággal tanít, míg aztán lassan elnémul: nem marad több mondanivalója az emberi világ számára. Nem vádol, nem védekezik: néha még fel-feltör belőle a zokogás, de imájába fojtja. Már nem törődik ellenségeivel, ostorral űzi ki őket a templomból és utolsó percében megbocsátja vétkeiket. Tanítványaitól az utolsó vacsorán szinte néma szertartással vesz búcsút. Viszszaparancsolja hüvelyébe a védelmére kirántott kardot s utána már csak Isten számára van mondanivalója, szinte külső, tárgyilagossá szemlélője tulajdon halálának.

Idejében érkezett a fügefafa figyelmeztetése. Jézusnak élete utolsó heftében sikerült győzelmet aratnia önmagán és az eseményeken. Győzelme által alkalmassá tette az alkalmatlan időt, beteljesítette azt a megkoronázta életét és tanítását. Megmutatta, hogy a szellem, a lélek erősebb, mint a tér és idő könyörtelen, embertelen törvényei, s valóban csodát tett a bethániai út szélén: emberi, prófétai csodát: győzelmet vett sorsán. Kicsorduló vére virágba borította a keresztfát, s gyümölcsöt termelt: a szégyenfán az áldás gyümölcseit. A terméketlen fügefát termőre fordította.

Bevallom, amikor átvillant agyamon a terméketlen fügefafa történetének ez a lehetséges értelmezése, amikor a száraz szavak mögül elősejlett a jelkép, az első pillanatban úgy éreztem, elragadtattam magam, olyasmit vetítettem bele az evangéliumi szövegbe, amit az nem tartalmaz.

Sok sok álmatlan, gyötrődő óra után most mégis azt vallom: hálát adok a jó Istennek, hogy a néma betűk megszólaltak számomra, s csodálattal hajlok meg az evangélista előtt, aki — úgy érzem — e látszólag értelmetlen történetben a világirodalom csúcsait közelítette meg művészetével. Nem az én dolgom az értékelés, de e pár sorban a görög sors-tragédiák hangulata kísérte meg.

És — legyenek ismét elfogult — az evangélium írója, ha művészetében nem is veheti fel a versenyt neves elődeivel, üzenetével felülmúlja őket: a hit erejéről, az emberi lélek nagyságáról, emberfeletti hősiességéről olyan tanúbizonyságot tett, amelyre ma is oda kell figyelnünk.

Vajon ki az, aki élete nehéz perceiben ne sóhajtott volna fel közülünk, az erejét meghaladó próbák terhe alatt ne áhította volna, hogy más tér és idő redeltessék számára?

Amikor életünk tagadhatatlanul kinyilvánítja teljes vagy részleges kudarcát, ki az, aki ne sírná vissza születését, ne érezné úgy, hogy megfosztatott a teljes és győzelmes élet lehetőségétől? Bizony, sokszor sírunk a költővel: „Idő előtt elmúlni vétek: / Elkárhozok, mert meghalok. / Szűzi harcok, ifjú dühök, / Most kellenétek. / Most kezdek a latroknak fájni, / Most lennék félős valaki: / Koldus-tarisznyás nagylegény. / S válni kell, válni. /“ (Ady Endre: Idő előtt elmúlni). Akinek érző szíve van, ne remélje senki közületek, hogy előbb vagy utóbb életének útja nem készletti szembesülésre a terméketlen fügefával, s az a perc életének

egyik döntő pillanata lesz. Lelkének üdvössége, életének célbaérése attól függ, megtorpan-e vagy folytatja útját.

Mi nem vagyunk olyan erős hitűek mint Jézus: ezért figyelmeztetek: készüljünk fel a találkozásra. Ne tévesszen meg soha a virágvasárnap hangulat, hogy ne béníthasson meg a nagypénteki kereszt elősejő árnyéka sem. A sorsvállalás, az áldozat, ha a hit vezet feléje erősebbé tesz minket a külső körülményeknél. Hegyeket mozgató hittel beteljesíthető az idő, a sors, emberarcúvá változtatható a világ, gyümölcsöt teremhet a sárba taposott virágos faág, a veszendőnek ítélt emberi élet.

Jézus „megátkozta“ a bethániai út fügefáját. Nem kívánom, hogy valaha közülünk valaki is kénytelen legyen megízlelni keserű gyümölcsöt be nem teljesült életének. Csak arra kérlek, ha ilyen pillanat közeledését éreznék, jusson eszetekbe Jézus, az ő példája és a hegyeket mozgató hitről tett tanúbizonysága. Soha el ne csüggedjete, ne éreznék hiábavalónak életeteket. Soha ne mondjatok átkot arra ami életünk küldetésében a nehézségek ellenére is Isten legnagyobb ajándéka, bizzatok és reméljete mindvégig, hogy eljuthassatok, mint Jézus, az élet végső és örök diadalmára! Amen.

VILÁGOSSÁGRA HOZNI AZ ÉLETET

2Tim 1,10/b

Húsvét másodnapján az örökélet átélése, az úrvacsorában való részesülés ünnepélyes komolysága után derűs, áldott a hangulatunk. Ma egyszerűen csak örülni szeretnénk az élet diadalmaskodásának a halál felett, s e nap szebbé tételére felelevenítjük, megtartjuk az őseinktől örökölt húsvéti szokást, hagyományt is. A fiúk, a férfiak versbe szedett jókivánsággal, „élet-vízzel“ köszöntik fel az ismerős lányokat, asszonyokat, s jutalmuk hagyományosan minden húsvétkor ugyanaz: a piros tojás.

Húsvétal kapcsolatban egy versről szeretnék beszélni, amely nékem különösen megtetszett, s amelynek mondanivalója a tojáshoz kapcsolódik. A vers szerzője Marsall László, címe: „Egy világ mintája.“ Próbáljuk meg követni a költő gondolatmenetét.

Ha meg akarjuk építeni a világ kicsinyített mását, mint ahogy ezt sok esetben híres épületek, hajók, repülőgépek megörökítésére meg is tesszük, először is — mondja a költő —, keressünk egy tojást. Két átellenes oldalán óvatosan szűrjük át egy cipész árral és távolítsuk el a belsejét. Azután vegyünk egy rövid szalmaszálat. Vágjunk rá 2—3 kis lyukat, mintha sípot, furulyát készítenénk. Amikor ezzel megvagyunk, dugjuk át a tojásba és vágjuk le a kiálló végeket. Íme, kezünkben tartjuk világunk mintáját s most már csak azon kell gondolkodnunk, hogyan is